

WYTYCZNE OPRACOWANIA
STUDIÓW WYKONALNOŚCI DO PROJEKTÓW
Z ZAKRESU REWITALIZACJI

**w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Śląskiego na lata 2007-2013**

Katowice, maj 2010 r.

Spis treści

I. WSTĘP	4
1. WPROWADZENIE.....	4
2. PODSTAWOWE POJĘCIA	5
3. ZASADY OGÓLNE.....	7
II. STRUKTURA STUDIUM WYKONALNOŚCI.....	11
1. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I DOKUMENTACJE ZWIĄZANE Z PROJEKTEM, DEFINICJE	11
2. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY – PODSUMOWANIE.....	11
3. DEFINICJA PROJEKTU.....	12
4. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU	12
4.1. Tytuł projektu	12
4.2. Lokalizacja projektu	12
5. POLITYKA RZĄDOWA, REGIONALNA I LOKALNA. POLITYKI HORYZONTALNE.....	12
6. ANALIZA OTOCZENIA SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO PROJEKTU.....	13
7. ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY	15
8. LOGIKA INTERWENCJI	16
8.1. Cele projektu – oddziaływanie	16
8.2. Wskaźniki	16
9. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROJEKTU Z INNYMI DZIAŁANAMI	18
10. ANALIZA INSTYTUCJONALNA.....	18
10.1. Beneficjenci projektu.....	18
10.2. Wykonalność instytucjonalna projektu	18
10.3. Trwałość projektu	19
10.4. Analiza prawna wykonalności projektu.....	20
10.5. Promocja projektu	20
10.6. Plan wdrożenia przedsięwzięcia	20
10.7. Pomoc publiczna w projekcie	21
11. ANALIZA TECHNICZNA	24
12. ANALIZY SPECYFICZNE DLA DANEGO SEKTORA.....	24

13. ANALIZA FINANSOWA	26
13.1. <i>Nakłady inwestycyjne na realizację projektu</i>	27
13.2. <i>Program sprzedaży. Kalkulacja przychodów ze sprzedaży</i>	28
13.3. <i>Kalkulacja kosztów operacyjnych</i>	28
13.4. <i>Rachunek zysków i strat</i>	29
13.5. <i>Rachunek przepływów pieniężnych</i>	29
13.6. <i>Określenie luki w finansowaniu</i>	30
13.7. <i>Źródła finansowania projektu</i>	32
13.8. <i>Wskaźniki rentowności</i>	33
14. ANALIZA EKONOMICZNA	34
14.1. <i>Analiza efektywności kosztowej</i>	34
14.2. <i>Analiza kosztów i korzyści</i>	36
14.3. <i>Analiza metodą uproszczoną</i>	38
14.4. <i>Analiza wielokryterialna</i>	38
15. ANALIZA WRAŻLIWOŚCI I RYZYKA	38
15.1. <i>Analiza wrażliwości</i>	39
15.2. <i>Analiza ryzyka</i>	39
16. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	40
17. ZAŁĄCZNIKI	40

I. Wstęp

1. Wprowadzenie

Przedmiotowy dokument stanowi Wytyczne do opracowania Studiów Wykonalności z zakresu rewitalizacji aplikujących do uzyskania dofinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (RPO WŚ). Wytyczne muszą być stosowane wraz z dokumentem „Wytyczne ogólne przygotowania Studiów Wykonalności”.

Dokument ma na celu pomoc potencjalnym beneficjentom Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w przygotowaniu Studiów Wykonalności dla projektów z zakresu rewitalizacji, poprzez usystematyzowanie pojęć, wprowadzenie jednoznacznych założeń i zasad oraz zakresu poszczególnych rozdziałów Studium wraz z jego z załącznikami. Wytyczne wprowadzają ujednolicone zasady przygotowania Studiów Wykonalności, co zapewni porównywalność projektów inwestycyjnych aplikujących o dofinansowanie w ramach RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Przygotowywane Studia Wykonalności mają za zadanie zaprezentować zasadność realizacji projektu oraz wskazać optymalny zakres projektu realizowanego przy najkorzystniejszym rozwiązaniu technicznym/organizacyjnym, jak również pokazać jego wykonalność, w szczególności w aspekcie: finansowym, instytucjonalnym, prawnym i środowiskowym. Dokumenty te mają także wykazać zgodność przyjętych rozwiązań z dokumentami programowymi, politykami UE i krajowymi oraz wskazać znaczenie projektu dla społeczności lokalnej i regionu.

Niniejszy dokument został opracowany przez zespół konsultantów Konsorcjum firm Grupa Doradcza Partner na podstawie umowy zawartej z Województwem Śląskim. W skład Zespołu roboczego przygotowującego przedmiotowe wytyczne weszli: dr Paweł Wroński, Paweł Mentelski, Wojciech Motelski, Maciej Jednakiewicz i Tomasz Bartnicki. Dokument na etapie przygotowania podlegał konsultacjom z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

2. Podstawowe pojęcia

Podstawowe pojęcia związane z przygotowaniem Studium Wykonalności:

Zadanie – wyodrębniona technicznie lub organizacyjnie część przedsięwzięcia; w przypadku zadań inwestycyjnych część przedsięwzięcia wymagająca odrębnego pozwolenia na budowę (zgłoszenia).

Projekt – przedsięwzięcie opisane we Wniosku o dofinansowanie, będące przedmiotem umowy o dofinansowanie między Beneficjentem a Instytucją Wdrażającą.

Duży projekt – w ramach programu operacyjnego, EFRR i Fundusz Spójności mogą finansować wydatki związane z operacją składającą się z szeregu robót, działań lub usług, której celem samym w sobie jest ukończenie niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, która posiada jasno określone cele i której całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln EUR w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln EUR w przypadku innych dziedzin.

Projekt generujący dochód – w myśl art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 są to wszelkie projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, obejmujące inwestycje w infrastrukturę, których całkowity koszt przekracza 1 mln EUR, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających oraz wszelkie operacje pociągające za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub budynków lub najem budynków lub wszelkie inne odpłatne świadczenie usług Beneficjent – podmiot gospodarczy, podmiot lub przedsiębiorstwo, publiczne lub prywatne, odpowiedzialne za inicjowanie lub inicjujące i realizujące operacje. W ramach programów pomocy objętych art. 87 Traktatu beneficjentami są przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne, realizujące indywidualny projekt i otrzymujące pomoc publiczną.

Beneficjent pośredni – podmiot lub grupa bezpośrednio korzystająca z efektów projektu.

Cele ogólne/pośrednie – cele wyjaśniają dlaczego projekt jest ważny dla społeczeństwa w kategoriach długoterminowych korzyści dla beneficjentów i szerszych korzyści dla innych grup.

Cel bezpośredni – cel odnoszący się do kluczowego problemu i jest definiowany w kategoriach korzyści dla beneficjentów lub grup docelowych, jest rezultatem wykorzystania powstałych produktów.

Działania – czynności wykonywane w celu dostarczenia dobra lub usługi.

Produkt – bezpośredni, materialny efekt zrealizowanych działań, musi być osiągnięty w trakcie „życia” projektu, przyczynia się do osiągnięcia rezultatów, a przez to celów bezpośrednich.

Wskaźniki produktu - wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc).

Rezultat – fizyczny efekt osiągnięcia celu bezpośredniego i bezpośredni wpływ zrealizowanych działań/stworzonych produktów, osiągany natychmiast po realizacji projektu; określa zmiany jakie nastąpiły u beneficjentów.

Wskaźniki rezultatu - wskaźniki odpowiadające bezpośrednio z natychmiastowych efektów wynikających z programu. Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących beneficjentów. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu).

Oddziaływanie – długofalowe konsekwencje z wytworzenia produktów dla beneficjentów pośrednich, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów.

Wskaźniki oddziaływania - wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji). Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji.

Droga dojazdowa - droga stanowiąca skomunikowanie terenów inwestycyjnych, których przygotowanie stanowi projekt rewitalizacyjny, o długości nie przekraczającej 2,5 kilometra w osi drogi.

Droga wewnętrzna - za drogi wewnętrzne rozumie się drogi zlokalizowane w całości na terenie rewitalizowanym i spełniające jedno z następujących kryteriów:

- wyłączone dla ruchu pojazdów za wyjątkiem mieszkańców, służb komunalnych i zaopatrzenia,
- stanowiących ślepo zakończone układy jezdne nie przekraczające 1 km w osi drogi,
- okalające w całości place stanowiące przestrzenie zagospodarowane w ramach projektu.

Rewitalizacja - działanie skupione na zdegradowanym obiekcie i obszarze, którego celem jest przywrócenie jego pierwotnego stanu i funkcji, bądź też znalezienie dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym obiekt ten staje się wartościowy i funkcjonalny. Rewitalizacja jest pojęciem stosowanym najczęściej w odniesieniu do części miasta lub zespołu obiektów budowlanych, które w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utraciły częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Rewitalizacja jest w tym znaczeniu zespołem działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki społecznej, których celem jest doprowadzenie do ożywienia, poprawy funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia w rewitalizowanym zespole.

3. Zasady ogólne

Przy sporządzaniu Studium Wykonalności należy stosować następujące zasady ogólne:

- Studium Wykonalności stanowi załącznik do Wniosku o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Informacje prezentowane w Wniosku i Studium Wykonalności muszą być tożsame. Studium musi być aktualne na dzień składania Wniosku.
- Projekt objęty Studium Wykonalności powinien być analizowany w aspekcie otoczenia – gminy/miasta, powiatu, województwa jako całości.

- Okres analizy obejmuje zawsze okres inwestycyjny (lata ponoszenia nakładów na realizację projektu) oraz – dla projektów inwestycyjnych – okres technicznego cyklu życia projektu ustalony na:
  - 20 lat dla budowy (w tym rozbudowy, odbudowy, nadbudowy), przebudowy i remontu infrastruktury;
  - 10 lat dla projektów polegających na tworzeniu i rozbudowie systemów monitoringu w celu podniesienia bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych.
- Zakłada się, iż okres analizy liczony jest od roku złożenia wniosku o dofinansowanie. Przepływy związane z realizacją projektu (w tym nakłady na przygotowanie projektu), poniesione przed rokiem złożenia wniosku o dofinansowanie powinny zostać uwzględnione w analizie w pierwszym roku odniesienia (tzn. roku złożenia wniosku) w wartościach niezdyskontowanych.
- Studium Wykonalności musi pozostawać w zgodzie z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności: przepisami krajowymi i UE, Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, Szczegółowym Opiszem Priorytetów RPO WSL na lata 2007-2013; Wytycznymi w sprawie kwalifikowalności wydatków w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, innymi dokumentami programowymi na lata 2007-2013, Podręcznikiem „Analiza kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych: Przewodnik” – dokument opracowany przez Jednostkę ds. Ewaluacji, Dykcja Generalna – Polityka Regionalna, Komisja Europejska, Dokumentem roboczym nr 4 „Wytyczne dotyczące metodologii przeprowadzania analizy kosztów i korzyści”, Komisja Europejska, Dykcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, Podręcznikiem „Zarządzanie Cyklem Projektu”; Komisja Europejska (publikacja Ministerstwo Gospodarki i Pracy 2004 r.), Krajowymi wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013 – opracowanie MRR, Krajowymi wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód – opracowanie MRR.

- Analiza musi być prowadzona metodą przyrostu. Analiza musi zatem być prowadzona w odniesieniu do stanu istniejącego, a nie stanu „0”. Należy przedstawić wariant bezinwestycyjny, wariant uwzględniający realizację wnioskowanego projektu w połączeniu ze stanem obecnym oraz projekt jako ujęcie różnicowe (wnioskowany projekt = wariant inwestycyjny – wariant bezinwestycyjny).
- Kiedy stan istniejący jest tożsamy ze stanem „0” lub istnieje możliwość jednoznacznego oddzielenia przepływów finansowych z inwestycji od ogólnych przepływów beneficjenta, analiza może być prowadzona z punktu widzenia projektu, sytuacja ta musi zostać jednak jednoznacznie określona w dokumencie (sytuacja występująca z reguły przy projektach nie inwestycyjnych).
- Sporządzane Studium Wykonalności musi dotyczyć jednego określonego zakresu tematycznego, którego dofinansowanie przewidziano w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego 2007 -2013. Nie można łączyć zakresów tematycznych w ramach Studiów Wykonalności stanowiących załącznik do Wniosku o dofinansowanie projektu.
- Wszelkie dane (w szczególności dane liczbowe) muszą posiadać wskazanie źródeł, z których pochodzą i okres, którego dotyczą. Prezentowane dane muszą być realne i wiarygodne. Dane statystyczne nie powinny być starsze niż 2 lata, natomiast źródła danych finansowych (np. kosztorysy) nie mogą być starsze niż 1 rok. Jeśli w momencie składania Wniosku o dofinansowanie projekt jest w trakcie realizacji (zakończony) – zostały zlecone działania zakładane do realizacji w ramach projektu – do analizy muszą zostać przyjęte wartości rzeczywiste wynikające z zaakceptowanych warunków/podpisanych umów.
- Jeśli projekt objęty Studium Wykonalności jest projektem typu „zaprojektuj i wybuduj” w rozumieniu Ustawy Prawo Budowlane (w zakresie jej obowiązywania) – w przypadku dopuszczenia takiego rozwiązania dla danego działania – musi to wynikać jednoznacznie ze Studium Wykonalności. Podstawą przyjęcia założeń jest w tym przypadku program funkcjonalno – użytkowy

II. Struktura Studium Wykonalności

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z projektem, definicje

W rozdziale tym należy wyszczególnić podstawowe materiały, dokumenty i decyzje, które zostały wykorzystane przy sporządzaniu studium wykonalności.

Należy tutaj zawrzeć definicje podstawowych pojęć użytych w dokumencie np. określenie projektu, Beneficjenta.

2. Wnioski z przeprowadzonej analizy – podsumowanie

Rozdział ten powinien zostać napisany w języku niespecjalistycznym i powinien zawierać kompendium wiedzy na temat projektu. Zalecane jest zaprezentowanie:

- przedmiotu projektu;
- informacji podstawowych (beneficjent, tytuł, skrócona definicja, lokalizacja, zgodność z celami RPO WS, podstawowe wnioski z analizy otoczenia przedsięwzięcia);
- głównych problemów;
- logiki interwencji (cele, wskaźniki);
- wykonalności i trwałości projektu;
- wykonalności technicznej przyjętych rozwiązań;
- pomocy publicznej w projekcie;
- kosztów inwestycyjnych i struktury finansowania;
- wyników analizy finansowej i ekonomicznej;
- wniosków z analizy oddziaływania na środowisko.

3. Definicja projektu

W rozdziale tym należy przedstawić zwięźle i jednoznacznie przedmiot i zakres projektu. Z rozdziału tego musi jednoznacznie wynikać jakie działania będą realizowane w ramach projektu.

4. Charakterystyka projektu

4.1. Tytuł projektu

Należy przedstawić tytuł projektu, zgodny z pozostałą dokumentacją. Tytuł powinien być możliwie krótki i oddający charakter projektu.

4.2. Lokalizacja projektu

Lokalizacja projektu powinna zostać określona w możliwie najbardziej szczegółowy sposób. Dla projektów należy podać nazwę powiatu, miejscowości, sołectwa, dzielnicy, w której zlokalizowany jest projekt. Dla projektów punktowych/kubaturowych należy wskazać dokładną lokalizację działki (działek) wraz z numerem. Dla inwestycji liniowych (systemy wodno – kanalizacyjne, drogi) położenie należy określić w sposób umożliwiający jednoznaczne określenie jej początku i końca.

Zalecane jest załączenie schematycznej mapy z lokalizacją projektu w obszarze województwa oraz otoczeniu lokalnym.

W punkcie tym powinna znaleźć się również informacja o istniejącym i planowanym stanie zagospodarowania terenu obszaru objętego realizacją projektu. Należy podać także aktualny stan zagospodarowania/ uzbrojenia terenu (np. dostępność mediów pod inwestycję).

Rozdział ten powinien wskazywać również inne istotne czynniki związane z lokalizacją obszaru, na którym będzie realizowany projekt np. lokalizację w obszarze chronionym, przeznaczenie terenu pod inwestycje przemysłowe, atrakcyjność turystyczną.

5. Polityka rządowa, regionalna i lokalna. Polityki horyzontalne

Rozdział ten jest bezpośrednim wskazaniem zgodności projektu z polityką krajową, regionalną i lokalną w zakresie którego dotyczy dany projekt. Wszelkie dokumenty powinny być jednoznacznie zidentyfikowane i opisane w sposób umożliwiający określenie zgodności projektu.

Rozdział ten musi wskazać jednoznacznie zgodność projektu z celami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 -2013.

W rozdziale tym należy wskazać również wpływ projektu na polityki horyzontalne.

6. Analiza otoczenia społeczno – gospodarczego projektu

W rozdziale tym należy ująć kluczowe cechy danego terenu i/lub terenu objętego oddziaływaniem projektu, na tyle dokładnie, żeby zrozumieć jakie problemy ma rozwiązać realizacja projektu z zakresu rewitalizacji. Opis otoczenia powinien wynikać z zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji, w którym naświetlone są główne obszary problemowe:

1) Zagospodarowanie przestrzenne:

- granice stref ochrony konserwatorskiej,
- uwarunkowania ochrony środowiska,
- własność gruntów i budynków,
- infrastruktura techniczna.

2) Gospodarka:

- główni pracodawcy/ struktura i trendy,
- struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta /trendy,
- ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach/trendy.

3) Sfera społeczna:

- struktura demograficzna i społeczna/trendy,
- określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji,
- stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych,
- struktura organizacji pozarządowych.

Ponadto powinna nastąpić ocena głównych barier rozwoju wspieranego terenu pod względem następujących czynników:

- wykształcenie mieszkańców,
- przedsiębiorczość mieszkańców,
- poziom infrastruktury społecznej i technicznej,
- dywersyfikacja zatrudnienia,
- stan istniejącej infrastruktury,
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego,
- patologie społeczne,
- przestępczość.

Można również przeprowadzić ocenę poziomu degradacji społecznej, jak również degradacji majątku trwałego o wartości kulturowej.

Poza tym w punkcie tym można wymienić specyficzne cechy terenu i jego czynniki konkurencyjności:

- przemysłowe,
- demograficzne,
- krajobrazowe,
- przyrodnicze,
- kulturowe,
- oświatowe.

4) Mieszkalnictwo:

W przypadku projektów z zakresu wsparcia obszarów mieszkalnictwa, należy zawrzeć opis obecnego stanu obszarów w aspekcie dopuszczających kryteriów ich wsparcia wg art. 47 ust.1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006. oraz Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w

---

zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa. Dla obszarów mieszkalnictwa określa się następujące kryteria:

- Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia
- Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia
- Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń
- Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
- Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 obszary objęte operacjami w zakresie mieszkalnictwa, muszą spełniać 3 dowolnie wybrane kryteria spośród wyżej wymienionych (szczegółowe informacje na temat kryteriów zawierają Wytyczne do Lokalnych Programów Rewitalizacji). Sposób wyznaczania wielkości obszarów kwalifikujących się do ubiegania o wsparcie w ww. zakresie powinien opierać się na określeniu problemów, z którymi się dany obszar identyfikuje, wyrażonych poprzez wartości liczbowe (wskaźniki), przedstawione obowiązkowo w ramach informacji opracowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji (należy wskazać opracowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji zapisy dedykowane obszarom mieszkalnictwa, np. stronę i rozdział w LPR).

Rozdział ten nie powinien być nadmiernie rozbudowywany i powinien prezentować syntezę informacji. Rozdział ten powinien zostać zakończony podsumowaniem przedstawionych informacji.

7. Zidentyfikowane problemy

Rozdział ten musi prezentować opis i analizę problemów, które dotyczą beneficjentów i beneficjentów pośrednich. Problemy te powinny wynikać zarówno z analizy otoczenia jak i analizy stanu aktualnego (zgodnie z rozdziałem analiza techniczna). Należy przedstawić powiązania pomiędzy problemami oraz zidentyfikować problem kluczowy, który projekt ma rozwiązać.

Zalecane jest przeprowadzenie analizy problemów za pomocą „drzewa problemów” prezentującego przyczyny problemu kluczowego, problem kluczowy oraz jego skutki.

8. Logika interwencji

8.1. Cele projektu – oddziaływanie

Należy przedstawić cel bezpośredni oraz cele ogólne/pośrednie projektu.

Cel bezpośredni musi wynikać ze zidentyfikowanego problemu kluczowego, natomiast cele ogólne/pośrednie z jego skutków.

Zaleca się skwantyfikowanie celów ogólnych/pośrednich projektu poprzez wyznaczenie wskaźników oddziaływania projektu oraz dążenie do ich kwantyfikacji w okresie 5 lat od zakończenia projektu.

Cel(e) projektu muszą być zgodne z celami Działania zawartymi w RPO WŚ. Ponadto, zgodnie z Uszczegółowieniem RPO WŚ, projekty z zakresu rewitalizacji muszą spełniać co najmniej dwa spośród wymienionych celów: gospodarczy, edukacyjny, turystyczny, rekreacyjny, społeczny i kulturalny.

Pomocną w opracowaniu projektu, a następnie jego ocenie i realizacji, jest matryca logiczna projektu. Opracowanie matrycy logicznej jest obligatoryjne dla wszystkich projektów i musi ona stanowić załącznik do Studium Wykonalności.

8.2. Wskaźniki

8.2.1. Wskaźniki produktu

Rozdział ten powinien zawierać tabelaryczną prezentację wskaźników produktu. Katalog wskaźników jest zamknięty i stanowi załącznik do Uszczegółowienia RPO WŚ. Przy określaniu wskaźników produktu należy stosować następujące założenia:

- produktem jest bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami. Wskaźniki produktu powinny odzwierciedlać główne kategorie wydatków w projekcie. Wskaźniki produktu powinny wynikać z logiki interwencji i jak najtrafniej obrazować charakter projektu oraz postęp w jego realizacji
- wartość bazowa dla wskaźnika produktu to wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika przed rozpoczęciem rzeczowej realizacji projektu. Dzień rozpoczęcia rzeczowej realizacji

projektu określony jest w punkcie E.1. wniosku o dofinansowanie (kluczowe etapy realizacji inwestycji - pkt. 3). Dla wskaźników produktu wartość bazowa zawsze wynosi „0”.

- wartość docelowa dla wskaźnika produktu to wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika na moment zakończenia rzeczowej realizacji projektu. Dzień zakończenia rzeczowej realizacji projektu określony jest w punkcie E.1. wniosku o dofinansowanie (kluczowe etapy realizacji inwestycji - pkt. 4)

W punkcie tym należy zatem opisać przedsięwzięcia, koncepcje i inne dobra powstałe, w ramach projektu, które po jego zakończeniu przełożą się na rezultaty opisane w następnym punkcie.

8.2.2. Wskaźniki rezultatu

Rozdział ten powinien zawierać tabelaryczną prezentację wskaźników rezultatu. Katalog wskaźników jest zamknięty i stanowi załącznik do Uszczegółowienia RPO WŚ. Przy określaniu wskaźników rezultatu należy stosować następujące założenia:

- wskaźniki rezultatu muszą być przedstawiane w sposób, który uwidoczni zmiany wywołane realizacją projektu;
- wartość bazowa dla wskaźnika rezultatu to wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika przed rozpoczęciem rzeczowej realizacji projektu. Dzień rozpoczęcia rzeczowej realizacji projektu określony jest w punkcie E.1. wniosku o dofinansowanie (kluczowe etapy realizacji inwestycji - pkt. 3). Najczęściej wartością bazową będzie „0”.
- wartość docelowa dla wskaźników rezultatu to wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika:
  - a) na moment zakończenia rzeczowej realizacji projektu – jeśli wskaźnik rezultatu można wykazać w tym okresie. Dzień zakończenia rzeczowej realizacji projektu określony jest w punkcie E.1. wniosku o dofinansowanie (kluczowe etapy realizacji inwestycji - pkt. 4) lub,
  - b) w okresie bezpośrednio następującym po tym terminie (w zależności od specyfiki wskaźnika – jednak okres ten nie może być dłuższy niż 1 rok)

9. Komplementarność projektu z innymi działaniami

Potencjalny projekt zgłaszany do dofinansowania może stanowić element szerszego przedsięwzięcia. W punkcie tym należy przedstawić działania komplementarne. Dotyczy to zarówno powiązań z projektami realizowanymi ze środków unijnych, jak i krajowych, czy innych zagranicznych, które w jakikolwiek sposób są komplementarne z proponowanym projektem lub mogą mieć jakikolwiek wpływ na jego realizację. Należy odnieść się głównie do działań już zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji na terenie beneficjenta oraz w bezpośrednim jego otoczeniu. Należy wskazać tu przedsięwzięcia podjęte przez beneficjenta oraz inne podmioty.

10. Analiza instytucjonalna

10.1. Beneficjenci projektu

Należy jednoznacznie wskazać beneficjenta oraz beneficjentów pośrednich projektu. Dla projektów inwestycyjnych należy określić kto będzie właścicielem majątku powstałego w wyniku realizacji projektu i kto będzie nim zarządzał.

10.2. Wykonalność instytucjonalna projektu

W rozdziale tym należy wskazać w jaki sposób zostanie przeprowadzone przygotowanie i realizacja projektu. Należy udowodnić, iż przyjęte rozwiązanie doprowadzi do zakończenia działań projektowych zgodnie z harmonogramem.

W szczególności rozdział ten powinien zawierać:

- opis stanu aktualnego organizacji wdrażającej projekt; jej krótką charakterystykę i analizę, w tym określenie procedur związanych z wdrażaniem;
- określenie ewentualnych innych organizacji zaangażowanych we wdrażanie projektu i ich powiązania z beneficjentem;
- określenie zakresu działań koniecznych do realizacji przez poszczególne podmioty i zakresu odpowiedzialności podmiotów zaangażowanych we wdrażanie projektu;

- określenie liczby kontraktów w ilu będzie realizowany projekt oraz sposób wyboru wykonawców robót i usług oraz dostawców;
- wskazanie ewentualnych innych działań, które powinny wypełnić inne organizacje w celu wykonania produktów, otrzymania rezultatów oraz osiągnięcia celów;
- wskazanie źródeł finansowania działań związanych z realizacją projektu;
- identyfikację zagrożeń związanych z wykonalnością instytucjonalną projektu.

Należy dokonać opisu stanu aktualnego organizacji wdrażającej projekt. Należy również podać dokładny opis wdrażania projektu przedstawiając w nim zaangażowane organizacje, ewentualnie osoby, ich rolę i przypisaną odpowiedzialność, a także opis towarzyszących procesowi wdrażania procedur, prac przygotowawczych, przetargów oraz realizacji projektu z punktu widzenia przygotowania beneficjenta (podmiotu odpowiedzialnego za realizację).

Poza tym należy podać wielkość niezbędnych środków oraz źródła ich pochodzenia w celu sfinansowania kosztów wdrożenia projektu, o ile nie są one finansowane ze środków EFRR.

Rozdział ten powinien przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie: *Czy beneficjent zapewni wdrożenie projektu pod względem organizacyjnym?*

10.3. Trwałość projektu

W rozdziale tym należy wskazać w jaki sposób zostanie zapewniona prawidłowa eksploatacja majątku powstałego w ramach projektu. Należy udowodnić, iż przyjęte rozwiązania zapewnią trwałość projektu w okresie co najmniej 5 lat od jego zakończenia.

W szczególności rozdział ten powinien zawierać:

- wskazanie właściciela majątku powstałego w ramach projektu;
- wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację majątku powstałego w ramach projektu; jego charakterystykę i potwierdzenie możliwości zapewnienia trwałości funkcjonowania przez okres co najmniej 5 lat od zakończenia projektu;
- określenie zasad udostępniania infrastruktury powstałej w wyniku inwestycji i zapewnienia środków na jej utrzymanie – wskazanie trwałości finansowej projektu;

- potwierdzenie spełniania kryteriów i norm krajowych oraz Unii Europejskiej.

Rozdział ten powinien przede wszystkim odpowiedzieć na pytania: *Czy beneficjent posiada zdolność organizacyjną i finansową do utrzymania projektu? Kto będzie zarządzał projektem w ciągu co najmniej 5 lat od chwili zakończenia realizacji projektu? Kto będzie pokrywał koszty utrzymania/funkcjonowania majątku powstałego w ramach realizacji projektu?*

10.4. Analiza prawna wykonalności projektu

Należy opisać kwestie prawne związane z realizacją projektu. W części tej powinna znaleźć się odpowiedź na pytanie dotyczące własności/dostępności gruntu/obiektów - gdzie będzie realizowany projekt (dla projektów inwestycyjnych należy przedstawić dokument potwierdzający prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane).

Rozdział ten powinien określić, czy projekt jest przygotowany do realizacji pod względem prawnym lub jakie decyzje/pozwolenia/opinie pozostają konieczne do uzyskania w celu zapewnienia realizacji projektu. Jeśli w momencie sporządzania Studium Wykonalności projekt nie jest przygotowany do realizacji pod względem prawnym koniecznym pozostaje wskazanie zakładanego terminu uzyskania określonych decyzji i wykazanie realności przyjętego harmonogramu w tym aspekcie.

10.5. Promocja projektu

Należy przedstawić krótki opis sposobów promocji udziału Unii Europejskiej (oraz budżetu państwa, jeśli występuje) w finansowaniu projektu, w ujęciu obowiązujących wytycznych w tym zakresie. Wymagane jest przedstawienie opisu działań związanych z promocją projektu oraz specyfikacji planowanych usług czy dostaw.

10.6. Plan wdrożenia przedsięwzięcia

W rozdziale tym należy zaprezentować harmonogram wdrożenia projektu. Harmonogram musi obejmować prace przygotowawcze, projektowe (jeśli dotyczy), otrzymywanie odpowiednich zatwierdzeń i zezwoleń oraz harmonogram procedury przetargowej i realizacji projektu. Przy ustalaniu harmonogramu projektu należy pamiętać

o zachowaniu zasady n+3(2) dla projektu (rozliczenie projektu w ciągu 36 lub po roku 2010 - 24 miesięcy). Harmonogram powinien zostać przedstawiony w ujęciu kwartalnym.

Zalecaną formą prezentacji harmonogramu jest wykres Gantt'a.

Nazwa zadania	Rok 1				Rok 2			
	I KW	II KW	III KW	IV KW	I KW	II KW	III KW	IV KW
Zadanie 1	X	X	X	X				
Zadanie 2				X	X			
Zadanie 3				X	X	X	X	X
Zakończenie projektu								X

10.7. Pomoc publiczna w projekcie

Na podstawie opublikowanych w tym zakresie aktów prawnych i wytycznych należy zidentyfikować, czy projekt podlega zasadom pomocy publicznej. W przypadku wpisania się projektu w zakres objęty pomocą publiczną, dofinansowanie będzie obniżone zgodnie z właściwym rozporządzeniem. Jeśli projekt składa się z zadań, spośród których tylko niektóre podlegają zasadom pomocy publicznej należy przedstawić scenariusz dla projektu, prezentujący zadania w zależności od tego czy podlegają pomocy publicznej, czy też nie. W projektach takich może występować mieszany poziom dofinansowania (odrębny dla zadań podległych pomocy publicznej i odrębny dla pozostałych). Szczegółowe informacje nt. obliczania poziomu dofinansowania w przypadku projektów objętych częściowo pomocą publiczną znajdują się w załączniku nr 4 do Instrukcji wypełniania wniosku aplikacyjnego.

Uwzględniając zapisy zawarte w decyzji Komisji Europejskiej akceptującej program pomocy państwa na działania rewitalizacyjne w obszarach zdegradowanych w Polsce, w przypadku gdy w projekcie objętym pomocą publiczną przewiduje się realizację działań, które wpisują się zarówno w regionalną pomoc inwestycyjną jak i pomoc na wspieranie kultury i dziedzictwa kulturowego, istnieje możliwość prezentowania kosztów wg poniższej tabeli celem przejrzystego

wyodrębnienia części projektu, dla której możliwa jest podwyższona intensywność pomocy (wynikająca z decyzji KE nr N 470/2008). Do podwyższonej intensywności mają prawo beneficjenci, którzy zobowiążą się do ponoszenia wydatków związanych z utrzymaniem budynków lub budowli przez 10 lat od dnia zakończenia projektu. Zobowiązanie takie winno być wówczas wyrażone poprzez stosowne oświadczenie beneficjenta.

Poniższą tabelę oparto na zapisach decyzji KE nr 470/2008. O ostatecznym jej kształcie decydować będzie rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach r.p.o.

Lp.	Kategorie wydatków kwalifikowalnych w podziale na poszczególne rodzaje pomocy publicznej	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
1.	Wydatki kwalifikowalne w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej: intensywność pomocy wynikająca z mapą pomocy regionalnej dla Polski na lata 2007-2013: 40%, 50% lub 60% w zależności od statusu beneficjenta				
1.1.	np. kategoria wydatku (np.: nabycie lub wytworzenie środków trwałych, roboty budowlane, itp.)				
	rok				
	rok				
	...				
1.2.	np. kategoria wydatku				
	rok				
	rok				
	...				
	Razem - suma kategorii wydatku w poszczególnych latach (PLN)	X			
	Intensywność pomocy (%)				
	Kwota pomocy (PLN)	Y			
2.	Wydatki kwalifikowalne w ramach pomocy na wspieranie kultury i dziedzictwa kulturowego (np.: nabycie lub wytworzenie środków trwałych, roboty budowlane, prace konserwatorskie, itp.); intensywność pomocy wynikająca z rozporządzenia MRR w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach r.p.o.				
2.1.	np. kategoria wydatku				
	rok				
	rok				
	...				
2.	np.. kategoria wydatku				

2.					
	rok				
	rok				
	...				
	Razem - suma kategorii wydatku w poszczególnych latach (PLN)	X'			
	Intensywność pomocy (%)				
	Kwota pomocy (PLN)	Y'			
3.	Wydatki kwalifikowalne ogółem (X + X')				
4.	Maksymalna kwota pomocy dla projektu (Y + Y')				

W celu ustalenia procentowo poziomu dofinansowania, dla projektu, jako całości należy posiłkować się zasadą proporcji, np:

$$\text{Poziom dofinansowania} = (Y+Y')*100\% / (X+X')$$

Sposobem zweryfikowania występowania pomocy jest Karta sprawdzająca dopuszczalność pomocy publicznej w projektach (test pomocy publicznej) i stanowi ona załącznik nr 3 do Studium Wykonalności.

W przypadku projektów realizowanych przez beneficjentów pomocy publicznej, będących „dużymi przedsiębiorcami” (Duży przedsiębiorca - należy przez to rozumieć przedsiębiorcę innego niż mikroprzedsiębiorca, mały lub średni przedsiębiorca spełniający warunki określone w załączniku I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r.), dla których w ramach programów pomocy (właściwych rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego) wsparcie powinno stanowić zachętę do podejmowania inwestycji, które w przeciwnym razie nie zostałyby zrealizowane, celem uzasadnienia tzw. „efektu zachęty” należy **odnieć się do jednego z pięciu kryteriów** określonych w art. 8 ust. 3 pkt a) – e) rozporządzenia Komisji (WE) NR 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. *uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych)*.

11. Analiza techniczna

Analiza techniczna ma za zadanie określić zasadność zaproponowanych rozwiązań technicznych i technologicznych w projekcie. W rozdziale tym powinien zostać ujęty również syntetyczny (zwięzły) opis wybranego wariantu technicznego/ technologii.

Analiza techniczna i/lub technologiczna powinna w szczególności wykazać, że zaproponowane rozwiązanie jest:

- wykonalne pod względem technicznym i/lub technologicznym;
- zgodne z najlepszą praktyką w danej dziedzinie;
- zgodne z obowiązującymi normami prawnymi;
- optymalne pod względem zaspokojenia popytu ze strony użytkowników;
- przedstawia optymalny stosunek jakości do ceny;
- efektywne pod względem energetycznym (należy wskazać na ile inwestycja będzie uwzględniała rozwiązania prowadzące do zwiększenia efektywności energetycznej i oszczędności energii);
- najbardziej odpowiednie spośród rozważanych opcji.

Należy szczegółowo uzasadnić, dlaczego wybrano opisane rozwiązania techniczne oraz proponowane zmiany (które mają przynieść rezultaty zmierzające do osiągnięcia celów projektu).

Rozdział ten musi również prezentować analizę stanu aktualnego tj. zwięźle przedstawiać stan danej infrastruktury, w zakresie której będzie realizowany wnioskowany projekt, wskazać stosowane obecnie rozwiązania.

12. Analizy specyficzne dla danego sektora

W rozdziale tym należy przedstawić wykaz najważniejszych elementów specyficznych dla rewitalizacji z uwzględnieniem jego najważniejszych cech.

1) Dla projektów z zakresu mieszkalnictwa, które muszą dotyczyć usuwania azbestu, celem przedstawienia stopnia pilności usunięcia materiałów zawierających azbest, należy przedstawić szczegółowe informacje na temat przeprowadzonej na podstawie *rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki społecznej z dnia 2 kwietnia w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* kontroli stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, przygotowana w oparciu o *załącznik nr 1 do ww. rozporządzenia* powinna odnosić się do następujących informacji::

- Miejsce/ obiekt;
- Adres miejsca/ obiektu;
- Rodzaj zabudowy (*projekt bezwzględnie może dotyczyć jedynie budynków wielorodzinnych mieszkalnych*);
- Rodzaj i nazwa wyrobu zawierającego azbest;
- Ilość wyrobów zawierających azbest (tony), tj. całkowita ilość wyrobów zawierających azbest w zasobach mieszkaniowych będących w posiadaniu Beneficjenta i znajdujących się na terenie obszarów mieszkalnictwa, które zostały wyznaczone w ramach danego LPR;
- Ilość wyrobów (tony) zawierających azbest usuniętych w rezultacie realizacji projektu;
- Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w rezultacie realizacji projektu wyrażona procentowo;
- Stopień (stopnie) pilności;
- Przewidywany termin przeprowadzenia ponownej oceny.

2) oszacować obecną liczbę użytkowników, (np. mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy, pracownicy) obszaru, na który oddziaływać będzie projekt. Użytkownicy to wszystkie osoby, zamieszkujące, pracujące lub odwiedzające, obszar na który oddziaływać będzie projekt. Przy czym pojęcie obszaru obejmuje nie tylko bezpośredni teren na którym realizowana jest inwestycja, ale również jego bliższe i dalsze otoczenie (np. obszar wyznaczony w Lokalnym Programie Rewitalizacji, Miasto, powiat, województwo)

3) prognozę liczby użytkowników obszaru po realizacji inwestycji, w tym sposób jego udostępniania.

4) w przypadku obiektów kubaturowych oszacować liczbę użytkowników nowopowstałych obiektów lub zmiany w liczbie użytkowników w przypadku przebudowy obiektów już istniejących (użytkownicy to m.in.: mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy, pracownicy)

5) w przypadku rewitalizacji terenu pod kątem przygotowania terenu pod inwestycje (uzbrojenie terenu) oszacować liczbę przyszłych przedsiębiorstw na podstawie zakładanej liczby działek przewidzianych do sprzedaży lub dzierżawy.

13. Analiza finansowa

Analiza finansowa ma na celu obliczenie wskaźników efektywności finansowej projektu. Analiza finansowa jest dokonywana zazwyczaj z punktu widzenia właściciela infrastruktury.

Celem analizy finansowej dla projektów finansowanych dotacją jest również oszacowanie wysokości wsparcia, które sprawia, iż inwestycja jest finansowo wykonalna, a równocześnie beneficjent nie otrzymuje zbyt wielu środków dotacyjnych. Z drugiej strony analiza finansowa ma zweryfikować, czy inwestycja jest finansowo trwała tzn. czy beneficjent będzie zdolny do wdrożenia projektu, a podmiot prowadzący eksploatację powstałej infrastruktury będzie generował wystarczającą nadwyżkę finansową do pokrycia wszystkich kosztów działalności operacyjnej oraz ewentualnych wydatków odtworzeniowych.

Przy sporządzaniu analizy finansowej należy posługiwać się metodą zdyskontowanych środków pieniężnych (Discounted Cash Flow - DCF). Metoda ta charakteryzowana jest przez dwie podstawowe cechy:

- pod uwagę brane są wyłącznie przepływy środków pieniężnych tj. rzeczywista kwota pieniężna wypłacana lub otrzymywana przez dany projekt (niepieniężne pozycje rachunkowe – jak amortyzacja lub rezerwy na pokrycie nieprzewidzianych wydatków – nie mogą być przedmiotem analizy);

- przy zsumowaniu (tj. dodawaniu lub odejmowaniu) przepływów finansowych w różnych latach, należy uwzględnić wartość pieniądza w czasie; przyszłe przepływy środków pieniężnych dyskontuje się wstecznie do wartości bieżącej.

Wyznaczane pozycje niepieniężne stanowią w analizie wartości pomocnicze i są zgodne z zasadami jej sporządzania.

Analiza finansowa powinna być oparta na przejrzystych założeniach. Do wytycznych został załączony ramowy przykład układu modelu finansowego.

Analiza finansowa dla projektów z zakresu rewitalizacji powinna być prowadzona w cenach stałych. Stopa dyskontowa dla modelu w cenach stałych wynosi 5%. Analizę finansową należy prowadzić w PLN.

13.1. Nakłady inwestycyjne na realizację projektu

W rozdziale tym należy przedstawić szczegółowy harmonogram rzeczowo – finansowy dotyczący realizacji projektu w ujęciu kwartalnym w tabeli, która obowiązuje we Wniosku o dofinansowanie realizacji projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Dla każdej pozycji musi zostać zaprezentowana wartość netto, stawka VAT, należny podatek VAT oraz wartość brutto. Nakłady inwestycyjne należy podać na podstawie najbardziej aktualnych i wiarygodnych danych (np. aktualne kosztorysy) wraz ze wskazaniem ich źródła, z dokładnością co do 1 gr. W przypadku gdy ceny w ramach określonych nakładów inwestycyjnych mogłyby zostać uznane za kontrowersyjne, należy przedstawić uzasadnienie.

Harmonogram ten musi obejmować wszelkie nakłady związane z realizacją projektu – zarówno wydatki kwalifikowalne jak i nie kwalifikowalne, wskazując jednoznaczną kwotę każdej z kategorii. Wydatki kwalifikowalne należy określić zgodnie z Uszczegółowieniem RPO WS, „Wytycznymi w sprawie kwalifikowalności wydatków w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” oraz „Krajowymi wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013” – opracowanie MRR.

13.2. Program sprzedaży. Kalkulacja przychodów ze sprzedaży

W rozdziale tym należy przedstawić zmianę przychodów ze sprzedaży związaną z projektem lub eksploatacją jego produktów w rocznych przedziałach czasowych w okresie analizy – jako różnicę pomiędzy stanem obecnym (wariant bazowy) i projektowanym (wariant inwestycyjny). Prognozę należy przeprowadzić dla 20 lat od zakończenia realizacji projektu.

Podstawą szacowania przychodów ze sprzedaży musi być program sprzedaży zawierający określenie prognozowanych ilości sprzedanych produktów/usług oraz prognozowane ceny jednostkowe. Przyjęte założenia i ich podstawy muszą być szczegółowo określone i wiarygodne.

13.3. Kalkulacja kosztów operacyjnych

W rozdziale tym należy zaprezentować zmianę kosztów operacyjnych związaną z projektem lub eksploatacją jego produktów w rocznych przedziałach czasowych w okresie analizy (20 lat od zakończenia realizacji projektu). Należy dążyć do prezentacji kosztów operacyjnych w ujęciu kosztów rodzajowych.

Przyjęte założenia dotyczące zmiany kosztów i ich podstawy muszą być szczegółowo określone i wiarygodne.

Zmianę kosztów operacyjnych inwestora wywołanych przedsięwzięciem należy przedstawić na podstawie kalkulacji różnicy w kosztach pomiędzy wariantem realizacji przedsięwzięcia a wariantem bazowym. W celu wyznaczenia zmiany kosztów należy określić prognozę kosztów przy założeniu zaniechania inwestycji oraz prognozę kosztów przy założeniu jej realizacji. Różnica w kosztach pomiędzy tymi planami powinna wynikać wyłącznie z działań związanych z realizacją inwestycji.

Należy także przedstawić kalkulację planu amortyzacji majątku. Zalecane jest określenie amortyzacji w sposób uproszczony, jako amortyzację liniową przy założeniu tożsamości żywotności ekonomicznej projektu z okresem analizy – 20 lat od zakończenia realizacji projektu.

W kalkulacji amortyzacji uwzględnić należy również nakłady odtworzeniowe (jeśli występują w ramach projektu). Są to nakłady inwestycyjne ponoszone w okresie eksploatacji projektu (po zakończeniu jego realizacji), przeznaczone na odtworzenie lub ulepszenie pewnych elementów projektu. Nakłady te powiększają wartość tych elementów majątku powstałego w wyniku realizacji projektu, których dotyczą.

Ponadto, w przypadku projektów generujących dochód należy obliczyć wartość rezydualną. Wartość rezydualna powinna być obliczona, jako wartość bieżąca przewidywanych przepływów pieniężnych netto w tych latach gospodarczego życia projektu, które wykraczają poza okres odniesienia.

13.4. Rachunek zysków i strat

Należy sporządzić rachunek zysków i strat dla projektu zgodnie z Ustawą o rachunkowości w zakresie jej obowiązywania minimum na poziomie grup głównych dla okresu analizy. W rachunku zysków i strat należy ująć wyłącznie zmianę poszczególnych wielkości wywołaną projektem.

13.5. Rachunek przepływów pieniężnych

Obligatoryjnym elementem tego rozdziału jest rachunek przepływów pieniężnych sporządzony dla projektu zgodnie z definicjami i formatami zawartymi w Ustawie o rachunkowości w zakresie jej obowiązywania, minimum na poziomie grup głównych dla okresu analizy. Przepływy pieniężne powinny zawierać zmiany zapotrzebowania na kapitał obrotowy. W rachunku przepływów pieniężnych dla projektu należy ująć wyłącznie zmianę poszczególnych wielkości wywołaną projektem. W przypadku, gdy środki pieniężne na koniec okresu osiągają w którymkolwiek roku wartości ujemne należy określić źródło pokrycia deficytu.

W przypadku gdy beneficjentem jest podmiot zobowiązany zgodnie z Ustawą o rachunkowości sporządzać rachunek przepływów pieniężnych należy w rozdziale tym zamieścić również – poza rachunkiem przepływów pieniężnych z projektu – sumaryczny rachunek pieniężny beneficjenta

ujmujący dany projekt i pozostałe działalności. W przypadku, gdy środki pieniężne na koniec okresu osiągają w którymkolwiek roku wartości ujemne należy określić źródło pokrycia deficytu.

Na podstawie tego rozdziału powinna zostać udowodniona trwałość finansowa projektu na etapie realizacji i eksploatacji.

13.6. Określenie luki w finansowaniu

Metoda luki w finansowaniu ma na celu określenie poziomu wydatków kwalifikowanych z jednej strony gwarantując, że projekt będzie miał wystarczające zasoby finansowe na jego realizację, z drugiej zaś pozwala uniknąć przyznania nienależnych korzyści odbiorcy pomocy, czyli finansowania projektu w wysokości wyższej niż jest to konieczne. Zgodnie z art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 metoda luki w finansowaniu dotyczy projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, których całkowity koszt przekracza 1 mln EUR. W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza próg dużego projektu, a tym samym czy dany projekt jest dużym projektem w rozumieniu art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie.

Określenie luki w finansowaniu nie jest wymagane dla projektów:

- których całkowity koszt wynosi nie więcej niż 1 mln EUR;
- podlegających zasadom pomocy publicznej;
- które nie generują dochodu, zgodnie z art. 55 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 (np. drogi za korzystanie z których nie trzeba płacić);
- zdyskontowane koszty w rozumieniu art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 przewyższają zdyskontowane przychody operacyjne.

Dla projektów generujących dochody (w myśl art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006) w celu obliczenia maksymalnej kwoty dotacji z UE należy odnieść się do określonych

przepływów pieniężnych oraz uwzględnić wartość rezydualną. Na potrzeby analizy luki w finansowaniu należy brać pod uwagę wyłącznie kategorie przychodów określone w art. 55 Rozporządzenia. Pozostałe kategorie wpływów powinny zostać natomiast uwzględnione w analizie rentowności projektu

Wartość rezydualną należy określić jako wartość bieżącą netto majątku w ostatnim roku odniesienia przyjętym do analizy, obliczaną jako wartość bieżącą przewidywanych przepływów pieniężnych netto w tych latach gospodarczego życia projektu, które wykraczają poza okres analizy.

Wartość rezydualna nie powinna być niższa od wartości netto aktywów projektu i związanych z nim inwestycji odtworzeniowych na koniec ostatniego roku okresu odniesienia przyjętego do analizy i obliczana jest, jako bieżąca wartość wszystkich dochodów netto, jakie projekt wygeneruje po zakończeniu przyjętego okresu odniesienia

Jeżeli zdyskontowany dochód netto (DNR) jest mniejszy bądź równy zero dalsze wyliczenia dotyczące luki w finansowaniu nie są wymagane. Wnioskodawca może ubiegać się o maksymalny poziom dofinansowania właściwy dla danej osi priorytetowej.

Algorytm obliczania luki w finansowaniu

Krok 1 – Określenie wskaźnika luki finansowej (R)

$$\mathbf{R = MaxEE / DIC}$$

Gdzie:

MaxEE to maksymalny wydatek kwalifikowany = DIC – DNR;

DIC to zdyskontowany koszt inwestycji;

DNR to zdyskontowany przychód netto (dochód) = zdyskontowane przychody – zdyskontowane koszty operacyjne + zdyskontowana wartość rezydualna.

Krok 2 – Określenie „kwoty decyzji”

$$\mathbf{DA = EC * R}$$

Gdzie:

EC to koszty kwalifikowane (zsumowane, niezdiskontyowane)

Krok 3 – Określenie maksymalnej dotacji z UE

$$\text{Dotacja UE} = \text{DA} * \text{MaxCRpa}$$

Gdzie:

MaxCRpa to maksymalna wielkość współfinansowania określana dla osi priorytetowej.

13.7. Źródła finansowania projektu

Należy określić źródła finansowania kosztów całkowitych (kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych projektu), przy uwzględnieniu następujących założeń:

- dla projektów podlegających zasadom pomocy publicznej maksymalny poziom dotacji EFRR wynosi do 40% kosztów kwalifikowalnych;
- które nie generują dochodu lub których dochody nie pokrywają w pełni kosztów operacyjnych maksymalny poziom dotacji EFRR jest tożsamy z maksymalnym poziomem dofinansowania określonym w RPO WS dla danej osi priorytetowej lub zgodnie z ogłoszeniem o konkursie;
- dla pozostałych projektów maksymalny poziom dofinansowania zostaje określony z zastosowaniem metody luki w finansowaniu;
- różnica pomiędzy kosztami kwalifikowalnymi i poziomem dotacji musi zostać pokryta ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł; należy jednoznacznie wskazać zabezpieczenie środków na pokrycie tej różnicy, co powinno być odzwierciedlone w dokumentacji załączonej do Wniosku, a potwierdzającej zabezpieczenie wkładu własnego;
- koszty niekwalifikowalne muszą zostać pokryte w całości ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł; należy jednoznacznie wskazać zabezpieczenie środków na pokrycie kosztów niekwalifikowalnych projektu.

13.8. Wskaźniki rentowności

W rozdziale tym należy określić podstawowe wskaźniki rentowności projektu:

- w wariancie bez i z dotacją: FRR/C i FNPV/C;
- FRR/K i FNPV/K.

Określenie tych wskaźników ma na celu wskazanie, iż dotacja została odpowiednio oszacowana i nie przynosi nadmiernych korzyści beneficjentowi projektu.

Jakość finansowa projektu jest zatem oceniana poprzez jego finansową stopę zwrotu (FRR), która jest stopą zwrotu, przy której zaktualizowana wartość netto (NPV) wynosi zero. FRR może być obliczana z perspektywy całości inwestycji, bez względu na źródła finansowania, jak i z perspektywy podmiotu odpowiedzialnego za jego realizację. W pierwszym przypadku FRR jest określana jako FRR/C i mierzy zdolność projektu do generowania środków zapewniających odpowiedni zwrot wszystkim źródłom finansowania (tzn. własnym i obcym). FRR/C jest obliczana na podstawie prognozy przepływów pieniężnych odpowiadającej okresowi analizy, obejmującej jako wypływy – nakłady inwestycyjne, ewentualne nakłady odtworzeniowe, koszty operacyjne oraz jako wpływy – przychody generowane przez projekt i wartość rezydualną projektu.

W drugim przypadku FRR jest określana jako FRR/K i mierzy zdolność projektu do zapewnienia odpowiedniego zwrotu kapitału zainwestowanego przez beneficjenta.

FRR/C musi być obliczone w wariancie z oraz bez dotacji UE, a dotacje muszą być traktowane jako wpływy. Co do zasady dotacje są uzasadnione wtedy, gdy sprawiają, że projekt jest uzasadniony ekonomicznie lecz nieopłacalny finansowo (tzn. ma niski lub ujemny FRR/C przed udzieleniem dotacji), uzyskując FRR/C z uwzględnieniem dotacji bliską zero.

W celu uniknięcia osiągania nadmiernego zwrotu przez beneficjenta FRR/K nie powinno przekraczać nigdy przyjętej stopy dyskontowej.

14. Analiza ekonomiczna

Analiza ekonomiczna ma na celu przedstawianie wydajności/sprawności przyjętych rozwiązań – dokonanie oceny wkładu projektu we wzrost ekonomicznego dobrobytu regionu lub kraju. Jest ona wykonywana z punktu widzenia społeczności jako całości.

Do przeprowadzenia analizy ekonomicznej można wykorzystać cztery podstawowe metody:

- Analiza efektywności kosztowej;
- Analiza kosztów i korzyści (CBA Cost – Benefit Analysis);
- Analiza metodą uproszczoną;
- Analiza wielokryterialna.

Analiza efektywności kosztowej musi zostać określona dla wszystkich analizowanych projektów.

Analiza kosztów i korzyści jest obligatoryjna (zgodnie z art. 40 Rozporządzenia 1083/2006) dla „dużych projektów”.

W celu sporządzenia analizy kosztów i korzyści należy przyjąć społeczną stopę dyskontową na poziomie 5,5%.

Dla projektów nie będących „dużymi projektami” należy zastosować analizę uproszczoną. Analiza wielokryterialna jest natomiast metodą opcjonalną zarówno dla „dużych projektów”, jak i projektów nie będących „dużymi projektami” i stanowi uzupełnienie pozostałych metod. W przypadku „dużych projektów” zaleca się zastosowanie tej metody jako uzupełnienia analizy kosztów i korzyści.

14.1. Analiza efektywności kosztowej

Analiza efektywności kosztowej musi zostać przeprowadzona dla wszystkich projektów. Polega ona na określeniu wskaźnika efektywności kosztowej, odnoszącego średnioroczną miarę rezultatu do średniorocznego kosztu. Wskaźnik ten pozwala na zachowanie porównywalności projektów i wybór najtańszych dla społeczeństwa opcji realizacji założonych celów.

Dla projektów z zakresu rewitalizacji wskaźnik efektywności kosztowej należy określić według jednego z poniższych wzorów:

Obiekty kubaturowe, przestrzenie publiczne objęte projektem:

Wskaźnik efektywności kosztowej = Średnioroczna miara rezultatu / Średnioroczny koszt

Średnioroczna miara rezultatu – osiąganego po realizacji całego przedsięwzięcia.

Miara rezultatu = łączna planowana liczba użytkowników *n + liczba nowych użytkowników *m

gdzie:

n, m – wagi, propozycja wartości 0,7; 0,3

Liczba użytkowników oznacza wszystkie osoby, zamieszkujące, pracujące lub odwiedzające obiekt kubaturowy/ przestrzeń publiczną, której budowa lub przebudowa jest przedmiotem projektu.

Łączna liczba użytkowników oznacza liczbę użytkowników po realizacji projektu. W przypadku budowy nowego obiektu kubaturowego/ przestrzeni publicznych oznacza liczbę nowych użytkowników.

Liczba nowych użytkowników oznacza wzrost liczby użytkowników wywołany realizacją inwestycji.

Liczba dotychczasowych użytkowników powinna zostać oszacowana na podstawie ostatniego pełnego roku przed rozpoczęciem inwestycji, a liczbę nowych należy obliczyć, jako średnią z pięciu lat po zakończeniu inwestycji.

Średnioroczny koszt – obejmuje roczne koszty operacyjne (eksploatacyjne) po realizacji projektu (wraz z amortyzacją).

Roczne koszty operacyjne (eksploatacyjne) – koszty generowane w wyniku realizacji projektu w okresie rocznym. Jest to więc zmiana kosztów wywołana realizacją projektu, wraz z amortyzacją (zmiana w roku następnym po realizacji projektu). Amortyzacja stanowi odzwierciedlenie nakładów inwestycyjnych.

Tereny przygotowane pod inwestycje:

Wskaźnik efektywności kosztowej = Średnioroczna miara rezultatu/Średnioroczny koszt

Średnioroczna miara rezultatu – osiąganego po realizacji całego przedsięwzięcia.

Miara rezultatu = powierzchnia terenu przygotowanego pod inwestycje

Średnioroczny koszt – obejmuje roczne koszty operacyjne (eksploatacyjne) po realizacji projektu (wraz z amortyzacją).

Roczne koszty operacyjne (eksploatacyjne) – koszty generowane w wyniku realizacji projektu w okresie rocznym. Jest to więc zmiana kosztów wywołana realizacją projektu, wraz z amortyzacją (zmiana w roku następnym po realizacji projektu). Amortyzacja stanowi odzwierciedlenie nakładów inwestycyjnych.

14.2. Analiza kosztów i korzyści

Podstawą do przeprowadzenia analizy ekonomicznej metodą kosztów i korzyści są przepływy środków pieniężnych określone w analizie finansowej. Przy określaniu ekonomicznych wskaźników efektywności należy jednak dokonać niezbędnych korekt dotyczących:

- a) efektów fiskalnych (transferów);
- b) efektów zewnętrznych;
- c) przekształceń z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe.

Korekty fiskalne polegają na skorygowaniu następujących pozycji:

- a) odliczeniu podatków pośrednich od cen nakładów i produktów (np. podatku VAT, który w analizie finansowej jest uwzględniany w cenach, pod warunkiem, że nie podlega zwrotowi);
- b) odliczeniu subwencji i wpłat, mających charakter wyłącznie przekazu pieniężnego – tzw. "czyste" płatności transferowe na rzecz osób fizycznych (np. płatności z tytułu ubezpieczeń społecznych);
- c) doliczeniu do cen nakładów objętych analizą podatków bezpośrednich;

- d) uwzględnieniu w cenie tych konkretnych podatków pośrednich / subwencji / dotacji, które mają za zadanie zmienić efekty zewnętrzne. Jednakże należy pamiętać, aby w trakcie analizy nie liczyć ich podwójnie (przykładowo jako podatek włączony do danej ceny oraz jako szacunkowy zewnętrzny koszt środowiskowy).

Korekty zewnętrzne dotyczące efektów zewnętrznych mają na celu ustalenie wartości negatywnych i pozytywnych skutków projektu (odpowiednio kosztów i korzyści zewnętrznych). Ponieważ efekty zewnętrzne, z samej definicji, następują bez pieniężnego przepływu, nie są one uwzględnione w analizie finansowej, w związku z czym muszą zostać oszacowane i wycenione. W przypadku, gdy wyrażenie ich za pomocą wartości pieniężnych jest niemożliwe, należy skwantyfikować je w kategoriach materialnych w celu dokonania oceny jakościowej. Należy wówczas wyraźnie zaznaczyć, że nie zostały one ujęte przy obliczaniu wskaźników analizy ekonomicznej.

Przekształcenie z cen rynkowych w ceny rozrachunkowe (ukryte – ang. shadow prices) ma na celu uwzględnienie czynników mogących oderwać ceny od równowagi konkurencyjnej (tj. skutecznego rynku), takich jak: niedoskonałości rynku, monopole, bariery handlowe, regulacje w zakresie prawa pracy, niepełna informacja, itp. W tego typu przypadkach obserwowane ceny rynkowe (tj. finansowe) powinny zostać przeliczone za pomocą współczynników przeliczeniowych, tzw. czynników konwersji na ceny rozrachunkowe tak, aby nie miały charakteru mylącego i odzwierciedlały koszt alternatywny wkładu w projekt oraz gotowość klienta do zapłaty za produkt końcowy.

Do oszacowania kosztów i korzyści ekonomicznych stosowana jest podobnie jak w analizie finansowej metodologia DCF. Zaleca się stosowanie takiej samej stopy dyskontowej, w oparciu o którą przeprowadzono analizę finansową.

W celu dokonania oceny ekonomicznej projektu należy posłużyć się następującymi ekonomicznymi wskaźnikami efektywności:

- ekonomiczną wartością bieżącą netto (ENPV), która powinna być większa od zera;

- ekonomiczną stopą zwrotu (ERR), która powinna przewyższać przyjętą stopę dyskontową;
- relacją korzyści do kosztów (B/C), która powinna być wyższa od jedności.

14.3. Analiza metodą uproszczoną

Analiza metodą uproszczoną polega na przeprowadzeniu analizy jakościowej i ilościowej. Beneficjent powinien wymienić i opisać szczegółowo wszystkie istotne środowiskowe, ekonomiczne i społeczne skutki projektu i ująć je ilościowo.

14.4. Analiza wielokryterialna

Analiza wielokryterialna stosowana jest jako metoda analizy ekonomicznej stanowi uzupełnienie analizy prowadzonej metodą uproszczoną. Dla projektów z zakresu lokalnej infrastruktury sportowej stanowi metodę nie obowiązkową (w przypadku możliwości identyfikacji czynników zaleca się jej wykonanie).

W analizie tej należy ująć wszystkie czynniki społeczno-gospodarcze, których nie da się włączyć do analizy finansowej oraz podstawowych analiz ekonomicznych, a mają znaczenie dla projektu i otoczenia.

Dla wszystkich zidentyfikowanych czynników należy przypisać wartości punktowe według przyjętej skali, a następnie nadać im wagi odzwierciedlające znaczenie dla społeczeństwa. Następnym krokiem jest określenie wpływu poszczególnych czynników poprzez iloczyn wartości i wag. Suma wpływu poszczególnych czynników określa wpływ projektu na otoczenie społeczno – gospodarcze.

15. Analiza wrażliwości i ryzyka

Analiza wrażliwości powinna zostać opracowana dla wszystkich projektów (niezależnie od tego czy jest to tzw. „duży projekt”) z zakresu rewitalizacji. Analiza ryzyka jest natomiast obligatoryjna tylko dla tzw. „dużych projektów” - na podstawie art. 40 lit. e Rozporządzenia 1083/2006. Przeprowadzenie oceny wrażliwości i ryzyka ma na celu oszacowanie trwałości finansowej inwestycji finansowanej z dotacji. Powinna ona zatem wykazać, czy określone czynniki ryzyka nie spowodują utraty płynności finansowej. Ocena wrażliwości i ryzyka wymaga dokonania dwóch głównych kroków:

- analizy wrażliwości poprzez wskazanie zmiennych krytycznych projektu i określenie wpływu procentowej zmiany zmiennej na wskaźniki efektywności projektu;
- analizy ryzyka poprzez określenie rozkładu prawdopodobieństwa finansowych i ekonomicznych wskaźników efektywności projektu.

Analiza ryzyka w pełnym zakresie powinna zostać przeprowadzona pod warunkiem, że istnieje możliwość sformułowania prawidłowych Wniosków co do rozkładu prawdopodobieństwa krytycznych zmiennych. W przypadku, gdy nie jest to możliwe, wnioskodawca powinien sporządzić przynajmniej jakościową ocenę ryzyka.

15.1. Analiza wrażliwości

Analiza wrażliwości ma na celu wskazanie jak zmiany w wartościach krytycznych zmiennych projektu wpłyną na wyniki analiz przeprowadzonych dla projektu, a w szczególności na wartość wskaźników efektywności finansowej i ekonomicznej projektu. Analizy wrażliwości dokonuje się poprzez identyfikację zmiennych krytycznych w drodze zmiany pojedynczych zmiennych o określoną procentowo wartość i obserwowanie występujących w rezultacie wahań w finansowych i ekonomicznych wskaźnikach efektywności. Jednorazowo zmianie poddawana być powinna tylko jedna zmienna, podczas gdy inne parametry powinny pozostać niezmienione. Według Metodologii CBA, za krytyczne uznaje się te zmienne, w przypadku których zmiana ich wartości o +/- 1 % powoduje odpowiednią zmianę wartości bazowej NPV o +/- 5 %. Możliwe jest jednak przyjęcie innych kryteriów wyznaczenia zmiennych krytycznych. W ramach analizy wrażliwości można również dokonać obliczenia wartości progowych zmiennych w celu określenia, jaka zmiana procentowa w zmiennych zrównałaby NPV (ekonomiczną lub finansową) z zerem.

15.2. Analiza ryzyka

Analiza ryzyka polega na przypisaniu krytycznym zmiennym zidentyfikowanym na etapie analizy wrażliwości właściwego rozkładu prawdopodobieństwa i oszacowaniu rozkładu prawdopodobieństwa finansowych i ekonomicznych wskaźników efektywności projektu. Należy zaznaczyć, że w niektórych przypadkach (np. brak historycznych danych na temat podobnych

projektów) sformułowanie prawidłowych Wniosków co do rozkładu prawdopodobieństwa krytycznych zmiennych może się okazać dość trudne. W takich przypadkach należy sporządzić przynajmniej jakościową ocenę ryzyka, aby podeprzeć wyniki analizy wrażliwości. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia pełnej analizy ryzyka, można ją ograniczyć do jakościowej oceny ryzyka, poprzez dokonanie opisowej oceny prawdopodobieństwa materializacji danego ryzyka, przypisując każdej wartości krytycznych zmiennych jedną z trzech kategorii prawdopodobieństwa: niskie, średnie, wysokie. Dodatkowo należy opisać, w jakich okolicznościach prawdopodobieństwa przyporządkowane poszczególnym zmiennym mogą się zmienić. Analiza ryzyka powinna być przeprowadzona dla dwóch scenariuszy makroekonomicznych: podstawowego i pesymistycznego.

16. Analiza oddziaływania na środowisko

Przeprowadzenie analizy oddziaływania na środowisko wymagane jest dla projektów inwestycyjnych.

Dla projektów dla których wymagane jest polskim prawem wykonanie oceny oddziaływania na środowisko należy w rozdziale tym przedstawić streszczenie tego dokumentu.

Dla projektów dla których nie jest wymagane polskim prawem wykonanie oceny oddziaływania na środowisko należy sporządzić krótką analizę w aspekcie oddziaływania na poszczególne elementy środowiska naturalnego.

W każdym przypadku należy określić wpływ realizowanej inwestycji na obszary „NATURA 2000”. W przypadku posiadania oświadczenia wojewody o wpływie realizowanej inwestycji na obszary „NATURA 2000” należy przedstawić w studium wykonalności wskazany w nim wpływ inwestycji na te obszary.

17. Załączniki

1. Tabele wynikowe z analizy finansowej i ekonomicznej.
2. Matryca logiczna.
3. Karta sprawdzająca dopuszczalność pomocy publicznej w projektach
4. Rysunek graficzny (np. wizualizacja, rysunek techniczny) – załącznik nieobowiązkowy.